

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Весела Иванова Гелева - преподавател по хорово дирижиране в катедра „Музикална педагогика и дирижиране” на Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство ”Проф. Асен Диамандиев” – Пловдив

за Диан Бориславов Чобанов-кандидат за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство /заповед на Ректора на АМТИИ ”Проф. Асен Диамандиев” № РД-27-074 от 24.11.2020г./

Диан Чобанов е роден в Пловдив, където завършва с отличие НУМТИ "Добрин Петков" със специалност пиано. Следва дирижиране в НМА ”Проф. Панчо Владигеров”, София при проф. В. Казанджиев и в Университета за музикално и изобразително изкуство във Виена при проф. У. Лайович. Творческата му кариера е свързана с работата му като диригент на Камерен оркестър Шьонбрун във Виена, Софийска филхармония, Държавна опера Стара Загора, Хърватски камерен оркестър и Хърватската Национална опера в Загреб. От 2013г. той е музикален директор на Държавна опера Пловдив.

Диан Чобанов концертира с голям успех в редица европейски държави, както и в Израел, САЩ, Бразилия и Китай. Дирижирал е Радио-симфоничния оркестър на Виена, оркестърът на “Арена ди Верона”, Фестивален оркестър Будапеща, Филхармонията в Баден - Баден; Щаатстеатър Майнинген, Македонска опера и балет-Скопие; Камерен оркестър „Бах“ Екатеринбург- Русия, Сръбска Национална опера-Белград и мн.др. Академичната му дейност включва работата като преподавател по дирижиране и оперна практика на летните академии на Varna

International. През 2009г. прави майсторски клас по дирижиране в Университета Южна Каролина, САЩ, а от 2012г. получава титлата „гост-професор” към East China Normal University, Шанхай, Китай.

Диан Чобанов участва в редица престижни музикални фестивали в Германия, Австрия, Хърватия, Израел, Италия, Русия и др. Има награди от международни конкурси за диригенти във Франция, Италия, Чехия, Унгария, Казахстан и др. Носител е на наградата „Пловдив” за 2015г.

Впечатляващата изпълнителска дейност на кандидата обуславя съвсем логично неговия избор за вида докторантура: художественотворческа, която по закон изисква два налични компонента: реализация на ярки творчески постижения, обединени от единен замисъл, които представляват принос в националната и/или международна музикална култура, и научен труд, тематично обвързан с творческия замисъл на артистичните изяви.

Дисертационният труд на тема „Подробен анализ и детайлно структуриране на архитектурата на музикалната форма при работа на диригента над партитурата” е в обем от 75 страници и е структуриран в увод, три глави с примери, изводи и заключение, приноси на дисертационния труд, 3 публикации по темата в сборника „Пролетни научни четения” на АМГИИ ”Проф. Асен Диамандиев” и литература от 20 заглавия на немски и английски език.

Уводът представя целта на изследването-да се въведат и използват иновативни аналитични методи при работата на диригента над партитурата, които да спомогнат за оптимално разбиране и от там - структуриране на музикалната материя. Очакваният резултат от това е максимално обективно и детайлно пресъздаване на музикалния процес и неговата специфика. Възприятието на музикалното изкуство като поликомпонентно, т.е. съчетаващо времева и пространствена проекция, води до нови измерения на интерпретацията на музикалния обект. В тази

връзка докторантът обосновава необходимостта от бинарен многопластов аналитичен метод, който позволява по-пълно разбиране на закономерностите на музикалната пропорционалност, по-ясно и детайлно структуриране на музикалната материя на микро и макрониво и съответно по-убедителна и максимално обективна интерпретация на музикалната форма.

В първа глава „Музика и пространственост“ се разглежда корелацията на музиката с философията, математиката и архитектурата. В търсенето на пространствените качества на музикалното преживяване авторът търси възможности за разглеждане на музиката като трептяща пластика, звучащ обем. За тази цел той се позовава на широк кръг литературни източници-от митология до най-съвременни научни постижения: Питагор /теорията за пропорциите и монохорда/, Платон /възприятието на Космоса като хармония от числа, чийто убедителен израз е музиката; прогресията на Тимей и установяването на хармонични числови взаимоотношения, приложими в музикалното изкуство/, Витрувий /за валидността на математическите пропорции в архитектурата и в музиката/, Алберти /за равнопоставеността на архитектурата и музиката/, Шелинг /музиката в пластика е архитектура/, Льо Корбюзие /архитектурата като „застинала музика“/ и др.

Втора глава „Методология на музикален микроанализ“ има два подраздела. В първия /”Двоичен код“/ е представена накратко историята на бинарната система от Лайбниц до наши дни и нейните сходни разновидности в музиката. Според докторанта съотношенията на градивните елементи на едно музикално цяло, независимо от техния мащаб, могат да бъдат изразени чрез двоични съотношения на микро и макрониво. Диадите в естетиката и философията са пример за подобно мислене, а в музиката са дефинирани от Шьонберг/центробежност и центростремителност/ и Веберн /”твърдо” и „рехаво“/. Функционално интерпретиране на формата в нейната органичност, а не нормативно по

стандартни външни белези е обосновано от австрийския музиколог Ервин Рац. Той използва и термина „праформа“, чието значение се утвърждава в дисертационния труд.

Вторият подраздел „Бинарен анализ“ представя научен метод за бинарна дедукция и индукция на музикална материя, илюстрирани с популярни примери от музикалната литература с цел да се докаже универсалността му. Пространствеността в музиката е доказана чрез същия метод, който дава възможност за детайлно структуриране на елементи от по-сложни музикални изречения не само по хоризонтална, но и по вертикална ос-явление, което Чобанов определя като „виртуална полифония“. В изследване на множествеността на музикално-пространствените измерения, той разширява търсенията си и прави паралел между музиката и науката, занимаваща се с обемни тела, а именно многомерната геометрия. В сферата на човешкото сетивно възприятие на музиката като векторен, линейно протичащ процес докторантът теоретично не изключва възможността тя да притежава качествата на по-сложен и многомерен такъв. В анализирания примери /Й. С. Бах, Концерт за чембало и оркестър в ре-минор, BWV 1052, първа част – тема и Верди оп. „Травиата“ – Прелюд към Първо действие/ се доказва необходимостта от детайлно познаване на градивните елементи на музикалния опус, чиято разшифрована абстрактност може да се превърне в ключ за диригента към разбирането на комплексния музикален процес.

Последната трета глава на дисертационния труд изследва същността и значението на музикалния преход, неговите пропорции и спецификата му във Виенския класицизъм. Типично за тази важна в структурно и формообразуващо значение част от музикалния процес е пренасочването и трансформирането на музикалната енергия, силната неустойчивост и възстановяването на баланса в единното цяло. Докторантът излага основните проблеми за диригента в прехода в периода до създаването на метронома на Мелцел и прецизирането на темповите означения.

Чобанов разглежда неписаните темпови и пропорционални специфики на Виенския класицизъм и концепциите на техните най-изтъкнати изследователи-Николаус Харнонкурт, Хелмут Брайденщайн, Симон Зехтер, Йозеф Рипел, Кох и др. В трета глава са анализирани и основните традиционни темпови и метрически пропорции, наследени от Ренесанса и тяхната еволюция до пълното стабилизиране на нотните стойности през Барока.

Обект на последния подраздел на дисертацията е темповият и пропорционален диригентски анализ, илюстриран с примери из творчеството на Моцарт /финали на оп. „Така правят всички“, „Дон Жуан“, „Реквием“/, Брамс /Вариации върху тема от Хайдн“ /, Шуберт /симфония №9/, Офенбах /”Хофманови разкази“/ и др. Докторантът се позовава на авторитета на Харнонкурт и Лайовиц, споделяйки и личния си богат опит при дирижирането на този репертоар. Чрез направения подробен анализ на произведенията, включени в концертите за изпълнителската част от докторантурата, той поднася стройна методология за ефективна аналитична работа на диригента над партитурата, гарантираща добра база за успешен репетиционен и концертен процес.

Относно приносите на представения дисертационен труд трябва да се посочи следното:

- Предложен е иновативен аналитичен метод за структуриране и тълкуване на музикалната форма.

-Чрез бинарността музикалната форма може да бъде ясно анализирана и структурирана, започвайки от двутакт, (понякога и от половин такт или две съседни ноти) и стигайки до произведението в неговата цялост, минавайки през всички междинни микро и макромасшаби на формалните елементи. Тази теоретична постановка е доказана и обоснована чрез приложените в дисертационния труд примери.

-Търсенето на многомерната музикална картина предполага разглеждане

на музиката като процесуалност с множество различни координати. В изследването се застъпва идеята за полипространственост, която от своя страна изисква нов етап на развитие на музикалната сетивност, мислене и емоционалност. Подобна теза обогатява извънредно възможностите за интерпретация и възприятие.

-В частност трудът допринася за изясняване на проблема за музикалния преход и неговото достоверно интерпретиране от диригента. Анализът на темпото и темповите пропорции, съотношенията на сегментите в цялото и логиката на времевия процес в контекста на съответния стил и епоха, са от изключително важно значение за всеки интерпретатор.

Рецензирайки концертните изяви на диригента Диан Чобанов за посочения в справката период /2016-2020г./, трябва да се изтъкне, че те впечатляват с обема и качеството си и представят една богата палитра от жанрове, стилове и автори. Присъствала съм на повечето му изяви и бих искала да открия спектаклите на „Лебедово езеро”, „Хофманови разкази”/2016г./, „Силата на съдбата” и „Турандот”/2017г./, „Катерина Измайлова” и „Отело”/2018г./, „Оцелелият от Варшава” и Бетховен-9-а симфония /2019г./, мултимедийните проекти ”Вратите на съня” и „Огънят/Празникът” в рамките на фестивала Opera Open на Античен театър-Пловдив, Симфония 7 „Ленинградска”/2020г./. Високото художествено ниво на творческата продукция на Държавна опера Пловдив е оценено подобаващо от зрителите и музикалната критика, а интересът на публиката към класическата музикални образци в последните години е във възход.

Личните ми впечатления от Диан Чобанов са свързани с творческа съвместна работа и непосредствено общуване. Той е изключително толерантен и етичен човек с висока степен на професионална мотивация и лична отговорност - качества, които го правят ценен колега и успешен ръководител на творчески екип.

В заключение ще отбележа, че предоставените по процедурата материали доказват безспорни постижения в областта на творческата и научната дейност на кандидата. Те представят реализирана концертна практика на високо професионално и художествено ниво и задълбочено теоретично изследване, което научно анализира по оригинален и новаторски начин проблематиката на музикалната форма и нейната интерпретация. Поради всичко гореказано убедено предлагам на уважаемото научно жури да му присъди образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

08.01.2021г.

проф. д-р Весела Гелева

Пловдив